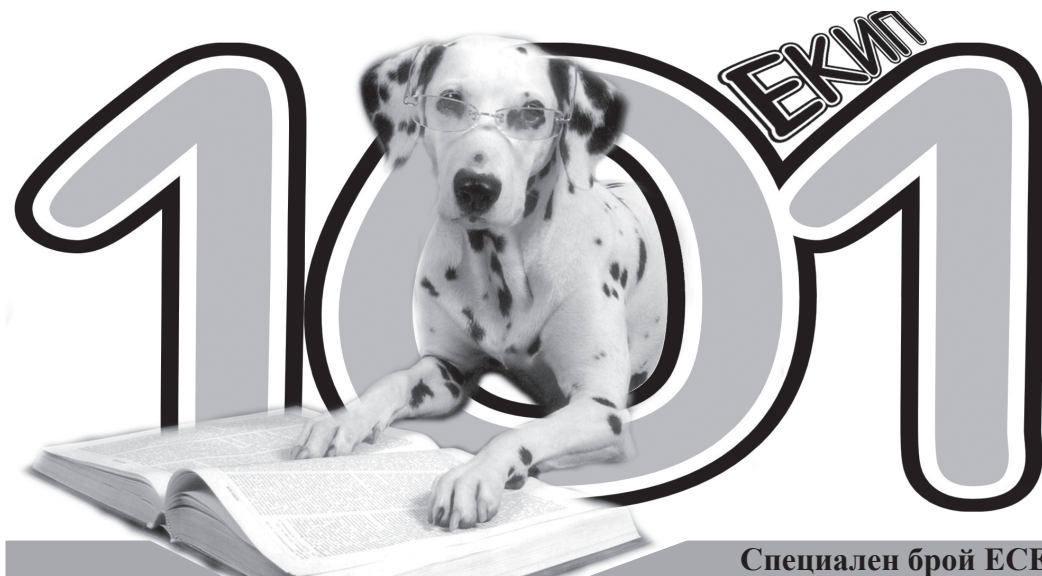

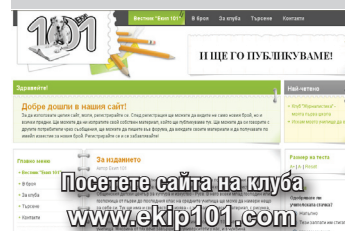
Специален брой ЕСЕН

Издава се от клуб „Журналистика“ при Общински детски център за култура и изкуство - Русе по проект „Час по етническа толерантност“, финансиран от

Център за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства

Вестникът се разпространява безплатно

Часът по етническа толерантност продължава

Преди броени месеци се заловихме да изучаваме празниците и ритуалите на различните етноси. Попаднахме във възшебния свят на вярвания и традиции, преминали през времето. Търсихме истински истории на баби и дядовци как някога са празнували религиозните си празници. Четохме всякакви издания, поровихме се и в глобалната мрежа – интернет. Научихме как различните общности са отбелязвали съществени моменти в семействата си. Разкрихме значението на имената на своите роднини, съседи и приятели. Разказахме ви как се отбелязват важните събития в календара на християни, мюсюлмани, евреи, роми и арменци. (На снимката – русенчета от различни етноси заедно танцуват на общоградски празник).

Видяхме, че обичаите и вярванията са оцелели във

времето, макар не всички да спазват строго някогашните традиции. Във века на технологиите е трудно да се вярва на необясними и свръхестествени възшебства, но сме пленени от пътешествието сред тях.

Намерихме много общи празници независимо от различията в етническата принадлежност и религията. Споделихме с вас откритието си колко много си приличаме.

През последната учебна година екипът на нашия вестник се изпъстри с представители на различни етноси. За пръв път имавме възможност да споделим с читателите си толкова лични истории. Намерихме и много нови приятели.

Ще се радваме заедно с нас да сте разпознали себе си като частичка в многообразието. И да сме провокирали у вас желание сами да търсите силата на своите корени.

В БРОЯ

- Есенните празници на етносите в Русе
- Вяра, Надежда и Любов - християнските добродетели
- Еврейската нова година
- Символите в религиите и митологиите
- Етно раздумка
- Разходка в с.Кошов (живописното село)

От пожълтелите страници...

Някак естествено е по онова време всяка етническа община в Русчук да има интерес да открие училище за преподаване на светски науки. Българската община откупува място близо до Дунава, където с дарения и волни помощи е построена двуетажната сграда на Славяно-българското училище. Найден Геров го оценява като „добро и на хубаво място“, по-късно сградата е ремонтирана и училището прераства в класно. С пари на различните еснафи, на дружества, на общината се откриват и други български училища.

Вестниците през 1863 г. съобщават за построеното „ново великопено“ здание за мюсюлмански ученици, наречено Руждие, т.е. училище, където се преподават светски науки. То се намира до градската управа и във вилаета няма подобно. Вилаетското управление дава 15 хил. гроша за довършване на девическото Руждие. Днес то е средно училище за имами.

Еврейската община взема решение и възражда Талмуд Тора / Голямото старо училище/ с нови методи на преподаване. То е в

махалата Баджанак и в него учат 150 бедни момчета и се обучават без пари на иврит.

Арменската община успява да построи сграда за училище още през 1853-та. Религиозната женска организация „Света Хрипсиме“ открива девическо училище със същото име. Много арменски момчета учат занаят в турското Ислях хане.

В Русчук отварят врати и частни училища – католическото, за европейски езици, на американското библейско общество, за децата на работниците и служителите от ремонтната работилница на компанията на жп линията Русчук-Варна.

На Симеоновден се изорава първата есенна бразда

Първи септември е неподвижен църковен празник и с него се отбелязва началото на църковната Нова година и Преподобни Симеон Стълпник. Народът го счита за покровител на земеделието и селския живот.

В много краища на традиционно земеделска България на Симеоновден започвала есенната оран и сеитба. Народните обичаи повеляват сутринта жените да замесят пшенично тесто и да направят питки, с които захранват ритуално воловете

и биволи, с които ще се оре. Приготвят се и малки кравайчета, които се нанизват на рога им.

В Северозападна България пред каруцата се коли петел (за "курбан на Св. Симеон"). Орачите и сеячите са облечени празнично, а жените обикалят около тях и ръсят жар, за да е спорна работата. След изораването на първата бразда обредната пита се разчупва на четири части - едното парче се хвърля на изток (за птиците), второто се дава на воловете, третото се заравя в земята (за смока-стопанин на нивата), а четвъртото се изяжда от стопанина. Костите от варената кокошка също се заравят в браздата. Народната традиция изисква на Симеоновден да не се дава назаем и да не се изнася нищо от къщата, за да не "излезе берекетът от дома". Не се готви, не се пере и простира. Гледа се кой ще дойде в къщата - ако е добър, реколтата ще е плодovита. По същия начин и орачът, отивайки към нивата, смята, че ако срещне човек с "пълно", житото ще е с много зърно.

Вяра, Надежда и Любов - изворите на християнската нравственост

На този ден се отдава особена почит към най-важните християнски добродетели - мъдростта, вярата, надеждата и любовта към Бога. Празникът е в чест на трите сестри Вяра, Надежда и Любов и майка им София, живели в Рим през I-II век, изпълнени с мир, кротост и добри дела.

Император Адриан разбрал, че в това семейство всички са християни и ги повикал в двореца. Той останал изумен от смелостта, откритостта и искреността, с която София му разказала за рода и вярата си. Тя обаче знаела, че им предстои тежки изпитания. Дъщерите й били малки, Вяра на 12 г., Надежда - на 10, а Любов - на 9, но София ги подготвила за мъченията и изпитанията с думите: "Дойде вече времето на нашия подвиг. Съобразно с вашите прекрасни имена вие трябва да покажете твърда вяра, непоклатима надежда, нелицемерна любов."

И трите приели смъртта без страх и даже с радост.

Мъдрата римлянка София жертвала децата си за христовата вяра, устоявайки твърдо пред мъченията и смъртта. Погребала момичетата на висок хълм край града и след три дни предала Богу дух. Християните я погребали при дъщерите й. Това се случило през 126 година...

През 777 г. мощите им били пренесени в Елзас, Франция, където почиват до днес.

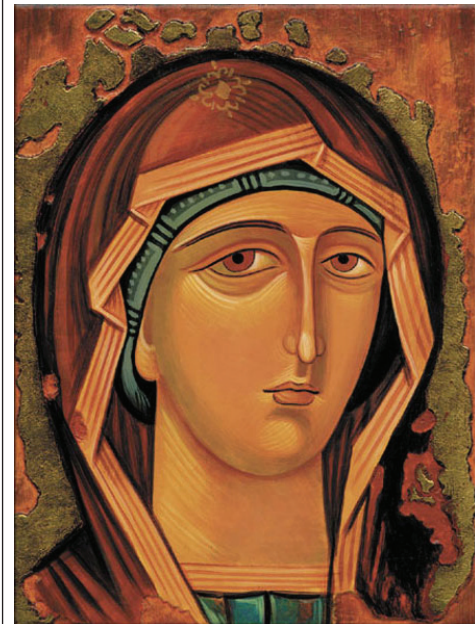
Денят, в който се почитат изворите на християнската нравственост, е пропит от милосърдие към хората в беда.

Българите знаят, че на този ден на сираче се дава, на сиромас се помага, а гост от прага не се връща. Жените раздават плодове и питки за здраве.

Малка Богородица

На 8 септември Българската православна църква чества раждането на Дева Мария. Обикновено на този ден майките на малки деца отиват в църквата за благослов.

Светото Писание разказва, че Пресвета Дева Мария се е родила в галилейския град Назарет от Йоаким и Анна. Йоаким е от царски род - рода на Давид, Анна - от свещенически род - рода на Аарон. Нямали деца и се молили на Бога за рожба.

Господ Бог чул молбите им. Пред Света Анна се явил ангел, който й казал, че ще роди благословена дъщеря на име Мария, заради която ще бъдат благословени всички земни родове. Когато малката Мария навършила три години, родителите я завели в Йерусалимския храм и така изпълнили обещанието си да предадат своята единствена рожба в служба на Бога. Мария останала да живее в храма, като приема върху себе си дълга да лекува в скръбта им всички самотни и изоставени хора. Напуска земния живот на 64-годишна възраст.

Това е един от трите големи Богородични празници на православната църква. Божията майка се почита като пазителка на християнското семейство и покровителка на родилката и детето. На много места се спазва традицията да се замесва и опича малка питка, намазана с мед за родилката, наречена Богородична питка. Празникът Малка Богородица се ознаменува и с общоселски събори, хора, песни; обикновено покрай черкви, манастири и оброчни места, свързани с Божията майка.

Арменската апостолическа църква също отбелязва празника на 8 септември със специална литургия, но празнуването е само църковно.

На Димитровден се спазаряват работници за идните шест месеца

В традиционната българска култура Димитровден е много повече от църковен празник в чест на Св. великомъченик Димитър Мироточиви Солунски. Смята се за покровител и мъченик на град Солун, но в неговото застъпничество си съперничат гърци, сърби, българи и руси.

Според народното вярване в полунощ срещу Димитровден “небето се отваря”. Будният по това време може да изрече молба към Бога. Ако човекът е праведен, Господ ще изпълни желанието му.

На този октомврийски ден приключват работа пастири, ратаи и работници, наети на Гергьовден. Димитровден се смята за начало на зимния период в годишния календарен цикъл. Св. Димитър е покровител на зимата, студа и снега.

В този момент от годината вече окончателно е приключил земеделският сезон, цялата реколта е прибрана и са приготвени всички запаси от храна за хората и добитъка за зимата

Но това “имане” в хамбарите и зимниците не успокоява селяните. Затова на Димитровден имат свои гадания колко имотни ще бъдат през идните месеци и дори година.

Според народното суеверие от Димитровден започват т.нар. миши празници. Жените не работят никаква женска работа, че да не разсърдят мишките, че да проядат всичко работено през годината. Мъжете замазват с кал хамбара, къщата с вяра, че замазват очите на мишките.

Кръстовден. Когато денят се кръстосва с вечерта

Преданието разказва историята на византийския император Константин, който потеглил с войските си към Рим, за да спаси столицата от властта на тиранина Максентий. Силите му били значително по-малобройни и затова той поискал подкрепа от Бога. Привечер, когато слънцето залязвало, император Константин видял на небето сияен кръст с надпис *In hoc signo vinces* (“С този знак ще победиш”). Народът нарича празника Кръстовден не само заради “честния кръст”, а защото денят “се кръстосва с вечерта” - настъпва равноденствие, и още - защото жените кръстосват (загърлят) цветята в градината, а мъжете си пазят кръста поради застудяването.

Църквата отбелязва този ден с пищни ритуали и нощно бдение пред украсения кръст и с продължителен камбанен звън. В големите храмове се прави показно Въздвижение на Светия животворящ Кръст Господен, а в селата свещеник благославя домовете и стопаните за здраве и плодородие.

Народният празник Кръстовден е свързан с края на летния и началото на есенния селскостопански сезон. От Кръстовден може

да започне сеитбата на зимните житни култури. На празника се “осветява” семето за посев. В някои райони той е наречен Гроздоберник, защото започва гроздоберът. Друга работа не се препоръчва освен брането на този плод и подготовката на виното. Въпреки че църквата препоръчва строг пост, народът се събира на обща трапеза с печена кокошка, баница и тиква. След Кръстовден започват есенните седенки и идват дългите зимни нощи, когато работата е приключила и започват веселията, които не могат да минат с постни манджи и без ракия и вино. На този ден в тракийските райони на страната (Казанлъшко, Пазарджишко, Пловдивско) се организират подобия на кукерски игри, наричани дамала или камила.

На Кръстовден празнуват чакръкчиите - лечителите, които наместват изкълчени, навехнати или струпени крайници. Те са на особена почит, а оздравелите им носят погача, печено пиле, мед, китка чимшир и сребърна пара. Лечителят от своя страна пък подрежда трапеза и кани всички минаващи покрай къщата му за прослава на Бога.

В 27-я ден на месец октомври Светата православна църква чества паметта на преподобния отец Димитрий Басарбовски. Той бил родом от село Басарбово, разположено около река Лом, Русенско. Бил син на бедни, но благочестиви родители. Със своите добродетели прославил не само себе си, но и своите родители, селото си и целия български народ. За да може да беседа с Бога в пълна тишина и спокойствие, свети Димитрий решил да се уедини в манастир. Бог му помогнал да изпълни намерението си. Щом се отдалечил от селото, по течението на река Русенски Лом, намерил една пещера, която е била вече манастир.

В живописната долина на р. Русенски Лом сред множеството скални обители заема своето достойно място Басарбовския манастир – едно незагаснало кандило на вярата. Той се намира на около десет километра от гр. Русе и носи името на близкото село.

Близо осем века по каменната стълба, водеща към скалната църква не спира потокът от хора, дошли от близо и далеч, за да запалят свещица и да се помолят Богу, в обителта, която е гордост за региона, за Българската църква и за всички християни.

Най-ранните исторически сведения за манастира са от XV век - от османските данъчни регистри.

Рош Ашана - еврейската нова година

Еврейската година се брои от Сътворението на света. Понеже месеците в еврейския календар са лунни, от 29 или 30 дни, трябва да се навакса закъснение спрямо слънчевата година. Това закъснение от 11 дни годишно се компенсира на всеки 3 години с един добавъчен месец. Тъй като еврейският календар е лунен, празниците започват от вечерта със залеза на слънцето и затова на иврит се наричат Ерев Рош Ашана /празникът е обикновено през септември – през 2008 г. е на 29-ти/.

Древна легенда на еврейския народ разказва, че на Рош Ашана в небесното царство се откриват 3 книги. В първата са записани имената на праведните. Във втората са тези, които са нито лоши, нито добри, но имат възможност да се променят и да се запишат в книгата на праведните. В третата са вписани най-злите, които не са спазвали Божиите заповеди и са вършили през годината само лоши деяния.

В синагогата Рош Ашана започва с празнично богослужение. Преди това при пълна тишина прозвучава тържествен звук от специален овнешки рог, наречен шофар. Бого-

молците отправят своята молба към Господ за добра нова година.

Рош Ашана се празнува 2 дни. В следобед на първия ден се извършва молитвата ташлих (в превод да изхвърля). Излиза се на място, където има течаща вода или река, и се изхвърлят условно лошите неща, сторени през изминалата година - ритуал отпреди неколкостотин години. По време на празника не се работи.

Всяко ястие на трапезата на евреите в тия дни има символична стойност. Парче ябълка, потопено в мед, носи надеждата за следващата сладка година. Рибата пък е символ на плодородието и знанието. Хлябът може да е кръгъл и така да напомня за цикличността на природата или с формата на стълба или птица - символ на желанието на вярващите молитвите им да се пренесат до небесата. На Рош Ашана по традиция се изяжда прясно узрял плод, който още не е бил консумиран през този сезон. Обикновено това е нар, чиито многобройни семена символизират 613-те божествени заповеди към евреите.

Архангеловден

е християнският празник в чест на смъртта и нейния главен повелител - Свети архангел Михаил. Разпространено е вярването, че той "вади душите с нож", но също и че е млад и красив. Празникът е пример за възприемане на смъртта като част от митологичен кръговрат - живот-смърт-нов живот. Така раждането на този свят е смърт по отношение на отвъдното, а смъртта тук е раждане в света на предците.

В почитането на светеца проличава езическото преклонение в древните култове. Хората му посвещават жертвоприношения (коли се животно и се раздава варено жито), неговото име се споменава на домашните трапези. Цялото семейство се моли на светеца за здраве и плодородие през годината.

Ден на християнското семейство

Българската християнска църква е избрала църковния празник Въведение Богородично за Ден на християнското семейство и младеж.

На този ден родителите или учителите водят децата в църквата. Представени на Бога, те ще растат благочестиво в послушание към родителите си и чистота на нравите. Традиция е на този ден да се изнасят беседи и концерти. След това се събира цялото семейство около трапезата като израз на сплотеността и запазването на моралните ценности.

Най-ранните свидетелства за празника Въведение Богородично са от края на I век. Когато навършила 3 години, родителите на Богородица я завели в Йерусалимския храм, за да я посветят на Бога. Със запалени свещи всички близки я съпроводи до града до храма. Първосвещениците я посрещнали, благославяйки я.

Андреевден

е празник, с който се чества денят на Св. апостол Андрей Първозвани. Той бил рибар, един от дванадесетте апостоли, брат на ап. Петър. Легендата разказва, че Андрей е първият, когато Исус Христос призовава сред апостолите - оттук и името му Първозвани. Разпнат е на кръст в гръцкия град Патра. Кръстът му, имащ формата на буквата Х, е известен в иконографията и средновековното изкуство като "Андреев кръст".

Народът свързва Андреевден с вярването, че от него денят започва да нараства колкото едно просено зърно. Смята се, че "Андрей прогонва зимата и дългите нощи".

В Северна България Св. Андрей се почита като господар на мечките. Според народната легенда светецът победил мечката, впрегнал я в рало и изорал земята. Затова Андреевден носи и името Мечкинден.

Ид мубарак! Щастливият поздрав

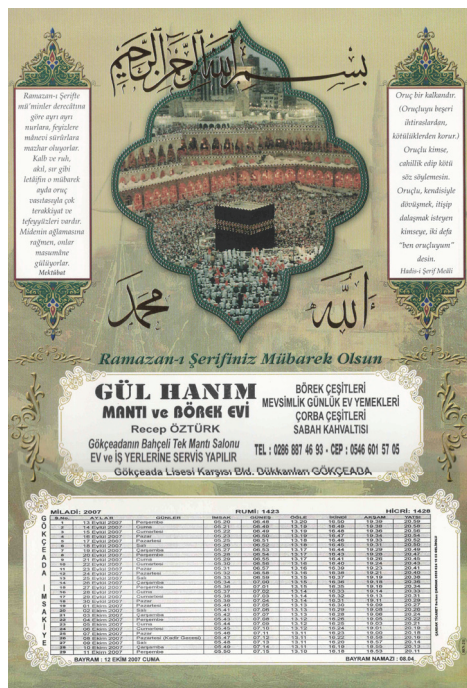
Рамазан Байрамът е мюсюлмански празник на разговяването, отбелязван в чест на приключването на говеенето (постите) през месец рамазан. Започнал да се отбелязва през 624 година. Датите на Байрамите не са фиксирани и всяка година се изместват с десет дни напред, защото се определят от лунния календар. През целия месец рамазан

мюсюлманите от зазоряване до залез слънце (ифтара) не ядат и не пият нищо.

В навечерието на празника Шекер Байрам се раздава мюсюлмански десерт - закят. Според Корана всеки мюсюлманин, придобил определени блага, заделя средства за милостиня, която се схваща като пречистване на богатството. Пример за милостиня показва сам Мохамед, който се отнася със съжаление към бедните, сираците, нуждаещите се. На милостинята той отдава по-голямо значение, отколкото на молитвата и поста. "Молитвата те води към Аллах само до половината път, постът те довежда до самия му трон, а милостинята те поставя пред неговото лице." Едната десета част от целия годишен добив е предназначен за издръжка на бедните, за откуп на пленените, покриване на разходите по свещените войни и други общественополезни начинания.

Вярващите се поздравяват с думите „Ид мубарак!“ (Щастлив празник!). Задължително най-напред децата поздравяват своите родители и роднини и искат прошка от тях. Роднини, приятели и съседи се веселят три дни. Сервират се сладки ястия - баклава, сладки и кафе с много захар, затова се нарича също Шекер Байрам.

Към края на Рамазана мъже с тъпани обикалят къщите и пеят за всеки стопанин песен, с която му желаят здраве и берекет /успех/. Стопаните ги даряват с кърпи, пари и др. В последния ден се дават пари /фитри/ на бедните.

Този календарен лист за постите може да се намери в бакалници и сладкарници по време на Байрама в Турция.

Кошов или красивото затихване на едно село

Ще Ви запозная с едно от селата в пределите на парк "Русенски Лом". Аз съм Велизар и съм свързан с него по роднински начин. Селото се казва Кошов и е основано в средата на XIX век. Няколко пъти е променяло мястото си. Намира се на брега на река Черни Лом и е със скалисти брегове. Край Кошов има пещери и ниши - убежища на редки птици. На няколко километра от селото се смесват Черни и Бели Лом и образуват река Русенски Лом. Местността се нарича Смесите. А на около километър от селото, в местностите Рай манастир и Грамовица, има развалини от стари черкви.

Кошов има основно училище от 1880 г. От 1928 г. има читалище наречено "Селска просвета", което през 1962 г. е преместено в нова сграда с новото име "Христо Смирненски". Има детска градина и здравна служба. Черквата е от 1873 г. /на снимката/. Има черноземна плодородна земя, която изхранва жителите. Селото е имало две мелници, които са правили брашно на околните села.

Хората тук са будни, с утвърдени обичаи и културни традиции. От стари времена се е коледувало за Рождество Христово. Цялото село през нощта е будно в очакване на коледарите. По Архангелов ден има сбор. На този празник се събират роднини и приятели, хапват, пийват и става весело. Сред селото има музика, продават се свирки, лакомства, играчки и какво ли не за децата, те са най-щастливи.

Към читалището дълго време е съществувал танцов състав. Един от най-особените танци е обичаят "Джамала", който на всеки фестивал е имал класации. Той представлява игра в такт с музиката на едно магаре, съставено от двама танцьори, около което играят танцьори и пеят певци. Със специфични движения те показват прогонването на злото и победата на доброто. Читалището продължава да е организатор на различни тържества и културни мероприятия. Други празници са тридневните сватби, които са започвали в събота и са приключвали в понеделник. Присъствало са почти половината село, защото тук всички са или роднини, или приятели. Всички са били почерпвани. Подобни празници са и кръщенетата. Тия неща са съществували доскоро, но демографският срив засегна селото и то бавно остарява... Малкото останали деца днес ги извозват за училище в село Иваново.

Но прелестите на село Кошов не са забелязани само от българи, които с приходящите през почивните дни наброяват около 500. Например, англичанин си е харесал училището "Васил Левски" и го превръща в хотел с медицински възел. Други негови сънародници също са си харесали къщи и ще си ги купят. В селото живеят представители и на още нации – има грък, румънец, германец, както и снахи рускини.

Какво ли бъдеще ще има това село?

Словото Божие на мюсюлманите

Когато запознат с християнското Свещено Писание, започне да чете мюсюлманския Коран, открива много познати имена и събития от Стария и Новия Завет. Те принадлежат на известните юдейски и християнски старозаветни патриарси, чиито имена са променени по арабски маниер: Авраам (Ибрахим), Исак (Исхак), Иаков (Иакуб), Израел (Исмаил), Илия (Илиас). Не е възможно да не се познае в името Муса - Мойсей, много търпелив и мъдър вожд-законодател, пророк на Бог Йехова. А също и името Исус като Иса, сина на Мариам. (Мария тя става по-късно благодарение на гърците).

В най-свещената книга на мюсюлманския Изток, заглавието на която се превежда като "Слово Божие", ще срещнем не само познатите юдейско-християнски имена. В нея са отразени много предания на еврейския народ от времето, когато Мойсей го извежда от Египет и повежда към Палестина. Всички Мойсееви чудеса също влизат в Корана - например, получаването на каменните скрижали със Завета и измяната на непослушния народ на единния Бог, който се явил като Огън. (Тъй като Бог не може да има човешки

образ или някакъв друг лик, евреите престават да го рисуват. При мюсюлманите също е забранено каквото и да е изобразяване на Аллах: в джамиите няма нито икони, нито скулптури).

Религията на Мохамед се нарича ислям (покорност) или мюсюлманство (мохамеданство). По времето на основателя си тя била преди всичко политическата обединителна сила, а след това се превърнала в религия, каквато остава до ден-днешен.

Класическият ислям не проповядва национални различия. Противно на разпространената погрешна представа за "войствения Дух" на Исляма, той строго се придържа към принципа за верската търпимост и отхвърля агресията. Освен, че подчертава общия корен на религиите и почита предходниците на Мохамед, ислямът призовава към обич и мирно съжителство между хората, към грижа за децата и родителите, за немошните, сираците, вдовиците, клетниците.

Коранът е най-ранният паметник на арабската проза. Той е изиграл изключителна роля във формирането на единен литературен език на арабските народи.

Преди да обобщим и анализираме свършеното по нашия проект "Час по етническа толерантност", което направихме в началото на юли 2008 г. в красивото село Кошов, посетихме още няколко интересни със своята история, бит и етническа култура села в община Русе. Срещнахме се с техните кметове, които любезно ни разказаха интересни неща от всекидневието на тези селища. Трудно е да се обхване всичко, но ние ще ви предложим най-новите данни за населението в тези села, което живее от векове там и уважава и отбелязва различните празници и ритуали. Село Тетово има 2267 жители, от които 1124 българи, 612 турци и 531 роми. В с.Семерджиево живеят 512 българи, 732 турци и 162 власи /обясниха ни, че това са роми християни/. В с.Хотанца българите са 120, турците – 37, а власите – 580.

Народни метеорологични прогнози

Първият сняг се чака по Димитровден. Вярва се, че се сипе направо от дългата бяла брада на светеца.

Каквото е времето на Димитровден, такова ще е на Коледа.

Ако вали на Димитровден, ще вали на всеки празничен ден през годината.

Ако до Димитровден не падне дъжд, ще има слабо плодородие през следващата година.

Циганските сватби са пищни тържества

Ромските сватби те се подготвят изцяло от семейството на момчето-младоженец: свекъра и свекървата, техните преки роднини и съответно се заплаща от тях. Традиционно сватбите са големи и пищни и продължават до сутринта. Това е така, защото при калдарашите не се дават подаръци на младите, а се “отчитат” пари - това отнема време.

На всяка сватба има официална част: на фона на ръченица започва подреждането на официалната маса пред свата, родителите на момичето. Официалното поднасяне го прави бащата и семейството на младоженеца, помагат и други младежи. Традицията повелява задължително в менюто да при-

състват малки печени прасенца - добре украсени, галони с уиски (преди ракиите са били на почит, но не и напоследък), пуйки, пилета, торти, всякакъв друг вид алкохол. Всичко това естествено се сервира не само на масата на сватове, но и на всички най-близки роднини на булката. След преподреждането на сватските маси, се преминава през всички останали, като обичайно им се сервира уиски, някъде прасенца, на друго място пуйки, торти и така докато всички се включат в угощението.

Както успявате да забележите, парите играят голяма роля във всяка циганска сватба - и това не е чудно, защото те играят голяма

роля и в живота на всеки човек. Калдарашите приемат това за нормално и затова обичат е вместо подаръци на младото семейство да се дават само пари. Даването на пари от всеки гост се нарича “отчитане” или “даряване”.

Редно е таткото на булката да даде поне половината пари, които е получил за нея, а ако е заможен - и повече. Докато се отчита, той има право да ръководи музиката и да поздравява колкото и когото си поиска.

Сватовници уреждат следата при арменците

Оглеждането на родителите за снахи и зетьове все още съществува при арменците. Имало е хора, наречени “пишираджи”, сватовници, които са уреждали първите разговори между родителите на младите. Първо са се срещали за “врзване на дума” - хоск габ. Участват родители, роднини, девойката и момъкът и се уточнява деня на годеща.

На годеща има почерпка с различни видове сладкиши, непременно бадемови специалитети, бонбони, ликьори или вишновка. Присъстват много роднини, но най-важен гост е

свещеникът. В средата на стаята е масата с наредените подаръци за младите. Свещеникът обявява годеща и поставя пръстените на годениците. До сватбата годеницата приготвя чеиза си, в който винаги има дантела “доле”. През това време годеникът обзавежда общия им дом.

В арменските семейства все още е жив обичаят да се съберат приятелите на годеницата последната вечер преди сватбата. В деня на сватбата младоженецът занася подаръци на кумовете и ги взема, за да отидат заедно до дома на булката. Обикновено

черковните венчавки се извършват вечер. В черквата свекървата подарява златни бижута на снахата, а на младоженеца - пръстен (ако синът ѝ е един или първороден). Този пръстен се предава от баща на син и има особено значение за рода и семейството.

Обичай е всички гости да отиват в удобен за тях ден, в продължение на цялата година, и да занесат подарък на младоженците.

При смесените бракове - най-често между българи и арменци, се изпълняват сватбените ритуали и на двата етноса.

Най-често евреите се женят в Светлия ден сряда

Както и при българите, така и при евреите инициативата за годеща е излизала от страна на момковите родители. Те оглеждали девойките в различните семейства и насочвали вниманието на сина си към ония, които им попадали. Тогава младите започвали по-често да общуват и, макар и в присъствието на възрастните, имали възможност да се опознават и харесват. Когато момъкът съобщавал на родителите си, че харесва едната си девойка и че тя проявява интерес към него, тогава се извършвал годещ. Той продължавал една-две години...

Докато траел годещът, годени-

цата приготвяла чеиза си - горно и долно облекло поне за няколко години, спални принадлежности, покривки. Затова се правели седенки с девойки и съседски жени, които изработвали чеиза и пеели нарочни за случая песни. Десет дни преди сватбата в къщата на годеницата подреждали чеиза, за да го видят съседи и познати, роднини и приятели и често подалечни, но любопитни девойки и жени. Естествено, от страна на годеника идвали роднини оценители, които оценявали всяка вещ, защото цената трябвало да фигурира в брачния договор “кетуба”. При евреите при развод зестрата се възстановява.

Евреите могат да правят сватба във всеки ден от седмицата освен в събота /шабат/, поради обичая да се чупи чаша. Най-често се избира срядата, която според еврейската религия е светъл ден. Тогава са сътворени слънцето, луната и звездите. Някога предпочитали сватбената церемония да се извърши в дома на младоженеца. Но в по-ново време, когато младоженците са евреи, предпочитат свещения акт на съпружеската клетва и молитви да се извърши в синагогата. Свещеникът или равинът изпява с чаша вино в ръка седем молитви-благословии, съставляващи венчалния ритуал, като казва

“кидуш” /жена се/. После обявява акта на брака - съчетанието и задълженията, които поемат чрез него един към друг младоженците за цял живот. След това прочита “кетубата”, който се подписва от тях и родителите им. В същия момент счупва чаша, произнасяйки високо пожелание за щастие на младата съпружеска двойка.

След венчалния акт в синагогата всички отиват в дома на младоженеца. Сватбата продължава с ядене и пиене до късно вечерта. Гостите носят бадемов сладкиш, бонбони и подаръци, които да влизат в работа на новото семейство.

Един от най-старите и разпространени символи на подземния свят и смъртта, срещаш се още в културата на неолита (ок. VI-то хил. пр. Хр.). За древните средиземноморски традиции (Египет, Близкия Изток, Гърция) М. е хтонично животно, свързано с подземните сили.

Още от дълбока древност този изключително полезен за човека продукт е оценяван най-високо - бил е смятан за божествен дар, за храна на боговете и на осенените свише поети. Причината се крие в лечебните му свойства и в начина на получаване, в тайнствения живот на пчелното семейство.

“Медът на поезията” - така е бил наричан в скандинавската митология, според която той е свещена напитка, принадлежаща на върховния бог Один. Тя е източник на познание, мъдрост и на жизнена енергия. Всичко това прави М. символ

Понякога олицетворява огъня и водата. В много вярвания тя се свързва със смъртта (М. това е душата на починалия) или задгробния свят (в представите на някои африкански народи). Нерядко образът се възприема като знак за война, мор, унищожение, гибел, глад, мъка и страдания. Положителна е символиката на бялата М. в Древния Рим и на обикновената в китайската традиция - тя е добро предзнаменование за късмет, щастие. Образ, който често се използва в окултизма през средновековието. Може би поради тази причина в християнската символика става олицетворение на злите сили,

Мишка

дявола, смъртта, тленността и суетата на земния свят - тема, широко отразена в изкуството от това време. В представите на някои народи М. е символ на плахост, дори страх. Според българските вярвания тя е отрицателен образ, възплътен малък дух, който нанася вреди на реколтата. Тъй като борбата с нея е била твърде неуспешна, то, за да я умиловати, народът ѝ определя специален празник - Мишинден (27 октомври). Освен това М. олицетворява липсата на разбирателство в семейството - мишките се появяват в голямо количество в тази къща, в която постоянно има семейни свади.

българската народна вяра М. е благословена храна, която е обект на особена религиозна почит - той е задължителен атрибут в много обреди. Освен

това се възприема и като защитен символ - смята се, че предпазва от магии, уроки и други направлени злини. Най-често олицетворява плодородието - един от най-употребяваните и хубави български благослови е “Да ти върви всичко по мед и масло!”.

Това чудесно растение и великолепен му плодове са употребявани и ценени от хората от древни времена. Образът им може да бъде открит още в най-старите митологични системи. Лозата символизира плодородие, изобилие. Заради това става и атрибут на божествата, свързани със земеделския труд, плодородието. Отгук съвсем естествено символиката ѝ

се разширява и Л. започва да се използва като знак на живота въобще. Тези представи продължават да функционират и в античността както във вид на растителен мотив, олицетворяващ благоденствието (най-вече върху монети), така и като атрибут на бога на плодородието и виното Дионисий (Бакхус). Тъй като образът на това старогръцко божество не е еднозначен, то и Л. като негов атрибут се възприема и като олицетворение на пиянството и алчността. Макар и по-рядко, в някои традиции Л. е елемент от траурната символика и означава спасение, вечен живот. Среща се също така и като символ на

Лоза

младостта, Златния век. В библейската традиция Л. е символ на плодородие, вещество и духовно благоденствие, на повярвалите, праведниците, т. е. в по-общ смисъл на Църквата, и най-вече на самия Христос - “Аз съм истинската лоза, и Моят Отец е лозарят.” (Ио. 15, 1). Обраното вече лозе е олицетворение на запустението. В българския фолклор Л. е на особена почит - тя е традиционен образ в песенното творчество, където най-често е наречена с епитета “бяла”, който е синоним на “хубава, великолепна”. За нея е отреден специален празник - Трифоновден.

Мравка

Символ с разнообразни значения в различните митопоетични традиции. В Китай М. е олицетворение на дисциплината, реда, върнатата служба на отечеството, праведността. Според една от най-разпространените представи тя е образец на трудолюбие - така се възприема в библейския текст, например. В будистката традиция образът на М. функционира в друг по-различен план - възплащава идеята за суетността на човешката дейност, а бялата М. е символ на смиреността. В някои фолклорни традиции заради връзката ѝ със земята (или дори с хтоничния свят) М. (често и мравунякът) олицетворява плодородието, богатството - например в отделни африкански райони, а според нашите вярвания мравунякът е знак, че под него има заровено съкровище.

В народното гадателство образът може да бъде както добър (някои балтийски народи), така и лош (при швейцарците) знак. В юдаизма и исляма се срещат отделни моменти, в които М. се свързва с познанието, мъдростта. В индийската традиция образът е сакрализиран. В много вярвания развалянето на мравуняк носи нещастие. За нашия фолклор символът носи изцяло положителна окраска - освен споменатото погоре значение М. олицетворява трудолюбието (тук виждаме приемственост и тясна връзка с библейската традиция), спестовността, мъдростта, както и реда и хармонията в задругата и семейството. С благожелателен хумор народът ни нарича “мравуняк” къща, в която са се родили много деца, по-късно така започва да се нарича и всяко едно множество от хора.

Мартина Панайотова е единадесетокласничка в СОУ "Христо Ботев". Участва в литературен клуб при ОЕБ "Шалом"- Русе с ръководител Есфир Алхазова. Това е първата книга на родената в Русе млада поетеса, в която са представени всичките ѝ стихове и миниатюри, сътворени в период от четири години.

Септември

Нощ... и безброй светулки, пръскащи разноцветни звездички върху главицата на Джуди. Тя седи в меката зелена трева и гледа малките летящи създания с големите си сини очи. Светулките кръжат високо, там сред копrienените облаци. Джуди протига ръчички и се мъчи да улови някое от тези вълшебни създания. Пръстчетата ѝ успяват да достигнат едно съвсем мъничко.

Нощ... и самотно русокосо дете, осветено от красотата на обикновена искряща мушица. Но само миг... Светулката разперва крилца и отлита...

Не, не си отивай! – промълвява едва малката Джуди. – Не ме оставяй сама, недей...

Безброй светулки, безброй звезди и само една луна, осветяваща лицето на русото дете. То стои в тревата и продължава да гледа небето с големите си тъжни очи. Стои и чака онази малка светлинка да се върне, да върне радостта му... Ала нея я няма. Тя е там, в онзи облак от хиляди пръхащи красоти, изгубила спомена за малката Джуди.

- Къде си? Върни се! Моля те... – прохлипла детето. То затваря очи и заспива своя сын – така спокоен, осветен от хиляди светулки в септемврийската хладна нощ...

В този последен, четвърти специален брой на "Екип 101" изказваме благодарност на всички, които ни помогнаха за реализирането на проекта - с книги, различни материали, исторически сведения, снимки.

Подписаните материали в броевете са на отличени с награди от националния ученически журналистически конкурс "Стоян Михайловски". Всички четири специални броеве на вестника можете да прочетете и в интернет страницата на клуб "Журналистика" – www.ekip101.com

ПОСЛОВИЦИ И ПОГОВОРКИ

турски

Лудият и богатият каквото си щат, това правят.
На богаташа и петелът му снася.
Приятел, с който си се сдобрил, ти е двоен враг.
Ръката, която не можеш да извиеш, я целуваш.

еврейски

Гладът и студът водят до портите на врага.
При пълна къща яденето бързо става.
Повече ядат очите, отколкото устата.
Където има за трима, има и за четирима

български

Лесно се гаят момите, мъчно се дялкат гредите.
Мърдат му ръцете като на млада невеста нозете.
Който се захваща с много работи, не свършва нито една.
Слънцето огрява и калта, но не се окалва.

сръбски

Треските не падат далече от дънера.
Крушата не може да роди ябълка.
Който вечеря с вино, закусва с вода.

Час по математика в

• • •

I-ви клас на еврейско училище. Учителят пита:

- Деца, колко прави 2 + 2?

Деца в хор:

- 4, господин учителю!

Учителят:

- Точно така деца! 2 + 2 = 4. Най-много - на 5.

Който иска да е повече от 5, да отиде от другата страна на улицата и да се запише в арменското училище...

• • •

Въпрос към Радио

Ереван:

- Какво прави циганин в компютър?

Радиото отговаря:

- Рови из Recycle Bin-a.

Хасан се оплаква на приятел:

- Говори се, че искат да махат буквата "х" от азбуката! Ами сега!
- Вай, Асане, верно бе! Как ще пишем "хас-фалт"? • • •

Лекарят започва да пише рецептата и пита циганката:

- Как се казваш?
- Айше.
- Кажи фамилия.
- Фамилия, докторе. • • •

С циганите не може да се играе на шах!

- Защо?
- Защото веднага крадат конете!

Издава се от клуб „Журналистика“ при Общински център за култура и изкуство - Русе по проект „Час по етническа толерантност“, финансиран от Център за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства и реализиран 2007/2008.

По програма 4: Подпомагане процеса за превръщане на културното многообразие в източник и фактор за взаимно опознаване и духовно развитие на подрастващите и създаване на атмосфера на взаимно уважение, толерантност и разбирателство.

Екип на
издание:

Мартина Матева, Борислава Кюркчиева, Села Торосян, Юлия Сюлейманова, Мариела Иванова, Мая Георгиева, Георги Иванов, Велизар Ангелов, Иван Вълков, Марина Иванова, Михаил Шекеров, Глория Войнова, Рафи Пехливанян, Лора Димитрова, Ана Стоицев, Александър Димитров, Кристина Абрашева, Мария Катрапелова, Георги Иванов, Неслихан Реджамева, Цветелина Диварова